

Отже, виявлення прогресивних ідей досвіду роботи недержавних учительських організацій Канади сприятиме розширенню можливих шляхів їх творчого використання у педагогічній освіті України.

У подальшому ми плануємо проаналізувати особливості підготовки асистентів учителів у навчальних закладах Канади.

Література:

1. Лаєнз Д. Система професійної підготовки вчителів у Канаді// Освіта і Управління.-1997.-Т.1.-№4.-С.163-169.
- 2.Мукан Н. Система неперервної професійної освіти педагогів Канади: інституції та їхня діяльність // Вісник Львівського ун-ту. Серія педагогічна . Вип.22. С.227-235
- 3.The Alberta Teachers' Assosiation from www.teachers.ab.ca/
- 4.Canadian Teachers' Federation<http://medialink.andara.com/card/Pol0407.htm>
- 5.Constitution. Elementary Teachers' Federation of Ontario. from <http://www.etfohalton.on.ca/Constitution%202009>.
- 6.George G. Crosker The Canadian Teachers' Federation <http://www.jstor.org/stable/20331962>
- 7.Lawrenc M. Bezeau Educational Administration for Canadian Teachers (seventh edition) 2007 from <http://www.unb.ca/education/bezeau/eact/eact.html>
- 8.Teaching in Canada <http://www.ctf-fce.ca/TIC/Default.aspx?SID=625896>
- 9.Teaching Profession. The Canadian Encyclopedia. http://www.thecanadianencyclopedia.com/index.cfm?PgNm=TCE&TCE_Version=A&SectionId=0007894&mState=1

Автор розглядає мету і завдання діяльності Асоціацій вчителів Канади. У статті розкриваються передумови створення цих недержавних освітніх структур та їх роль у професійній діяльності педагогічних працівників на сучасному етапі.

Ключові слова: асоціації вчителів, департаменти освіти, шкільні ради, професійний розвиток вчителів, кодекс професійної етики, Федерація Вчителів Канади.

Автор рассматривает цель и задания деятельности Ассоциаций учителей Канады. В статье раскрываются предпосылки создания этих негосударственных образовательных организаций, а также их роль в профессиональной деятельности педагогических работников на современном этапе.

The author considers the purpose and tasks of teachers' associations activity of Canada. The reasons of creation of these educational organizations and their role in teaching at the present stage are revealed.

УДК 378:001.814
ББК 74.58+72

Н.О. Руденко
м. Вінниця, Україна

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ ГАЛУЗІ ЗВ'ЯЗКУ В ПСИХОЛОГІЧНІЙ, ПЕДАГОГІЧНІЙ І МЕТОДИЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Діяльність людини – це основа її життя, будь-яку усвідомлену взаємодію людини з навколишнім середовищем можна назвати діяльністю. Формування готовності до професійної діяльності – це провідна мета підготовки студентів у вищих навчальних закладах.

Проаналізуємо, як поняття «діяльність» трактують у психологічній, педагогічній і методичній літературі.

В Українському педагогічному словнику поняття «діяльність» трактується так: *діяльність* – спосіб буття людини в світі, здатність її вносити в дійсність зміни. Основні компоненти діяльності: суб'єкт з його потребами; мета, відповідно до якої перетворюється

предмет в об'єкт, на який спрямована діяльність; засіб реалізації мети; результат діяльності [3, с.98].

Різні аспекти діяльності розглядали в своїх роботах такі видатні психологи і педагоги як: Л. Виготський, С. Рубінштейн, О. Петровський, І. Кон, О. Леонтьєв, Б. Ананьєв, М. Дьяченко, Л. Кандилович, М. Каган, О. Винославська, Є. Воробйова, О. Ігнатюк, В. Дружиніна та інші.

Відповідно до концепції О. Леонтьєва [10], *діяльність* – це специфічно людська форма активності.

М. Каган під поняттям «діяльність» розуміє спосіб існування людини. Стверджує, що діяльність охоплює і матеріально-практичні, і інтелектуальні, і духовні операції; і зовнішні, і внутрішні процеси; діяльність є робота думки в такій же мірі, як робота руки, процес пізнання в такій же мірі, як і людська поведінка [7, с.5].

У навчальному посібнику з психології за редакцією О. Винославської діяльність має наступне означення: *діяльність* – це специфічно людська форма взаємодії з навколишнім світом, змістом якої є доцільні зміни і перетворення предметів і явищ в інтересах людей, тобто внутрішня (психічна) і зовнішня (фізична) активність людини, регульована усвідомленою метою. Діяльність містить у собі мету, засоби, результат і сам процес її виконання [2, с.359].

Згідно з навчальним посібником [8, с. 244] *діяльність* – це активна взаємодія людини із середовищем, у якому вона досягає свідомо поставленої мети, що виникає в наслідок прояву в неї певної потреби.

На думку Л. Колісниченко діяльність характеризується наступними факторами:

Наявністю активності особистості, яку можна розглядати з двох поглядів:

- як засобу стримання такого психічного стану як переживання;
- як енергії, яку використовують у специфічній реакції, що виявляється у людині через бажання та реалізацію діяльності.

Наявністю усвідомленої мети – діяльність має цілеусвідомлений і цілеспрямований характер, тобто підпорядкована меті, як свідомо уявленому запланованому результату, досягненню якого слугує. Усі інші сторони діяльності можуть усвідомлюватися або не усвідомлюватися, усвідомлюватися не повністю або не правильно, свідомо здаватися не такими, які є в дійсності.

Предметністю – діяльність реалізується через здійснення певного суспільно виробленого способу дій над предметом, що розглядається не як звичайний природний об'єкт, а як предмет культури.

Соціальною, соціально-історичною природою – людина розвивається та відкриває для себе будь-які форми діяльності в процесі спілкування з іншими людьми, які демонструють зразки діяльності та включають її в спільну діяльність. У ході діяльності формуються психічні новоутворення – знання, уміння, здібності, мотиви, установки тощо.

Опосередкованістю – у процесі діяльності здійснюється дія на природу, речі, інших людей, встановлюється зв'язок між людиною та оточуючим середовищем через використання різноманітних засобів і спілкування з людьми з одного боку, а з іншого, – через реалізацію свого ставлення до цих людей, навіть у випадку їх відсутності в момент її виконання.

Вольовою поведінкою, яка характеризується здатністю людини свідомо організовувати, регулювати та, оцінивши обставини, зберігати й відстоювати свою лінію поведінки для досягнення мети.

М. Дьяченко та Л. Кандилович в [6, с.72] розглядають діяльність у соціальному та психологічному смислі. *Діяльність у соціальному смислі* – це цілеспрямований процес перетворення дійсності, створення матеріальних і духовних цінностей. *Діяльність у*

психологічному смислі – це мотивований процес використання тих чи інших засобів (зовнішніх і внутрішніх) для досягнення мети. Особливості діяльності визначаються змістом її мети, предметом, на який вона направлена, обстановкою, засобами та способами, з допомогою яких вона здійснюється, результатами. Особистість – це суб'єкт діяльності.

Р. Гуревич у своїй монографії [4, с. 375] дає наступне визначення поняттю діяльність: *діяльність* – це спосіб активного відношення суб'єкта (людини) до світу, спрямованого на його доцільну зміну і перетворення. Діяльність включає в себе два взаємодоповнюючі процеси: активне перетворення світу суб'єктом (опредмечування) та зміну самого суб'єкта за рахунок «вживлення», в себе більш широкої частини предметного світу (розпредмечування). Діяльність завжди носить продуктивний характер, тобто її результатом є перетворення як у зовнішньому світі, так і у самій людині, її заняттях, мотивах, здібностях і т.і.

Проаналізувавши вищеперелічені роботи і врахувавши вищенаведені визначення поняття «діяльність», можна зробити висновок: *діяльність* – процес активного ставлення людини до дійсності, у процесі якого відбувається: досягнення суб'єктом поставлених раніше цілей, задоволення різноманітних потреб, освоєння суспільного досвіду.

З'ясуємо, які види діяльності виділяють у психологічній і педагогічній літературі.

Л. Виготський та С. Рубінштейн виділяли три основні види діяльності – гра, навчання, праця. У «Загальній психології» за редакцією О. Петровського [13, с. 159 – 169] підтримується ця ж думка. Такого ж поділу дотримується В. Лозниця в підручнику «Психологія та педагогіка» [11, с.24]. Б. Ананьєв виділяє три «основні соціальні діяльності»: праця, спілкування, пізнання [1, с.322]. Таку ж позицію підтримав І. Кон [9, с.7]. Л. Леонтьєв каже про два види діяльності – праця і спілкування [10, с.358]. Л. Колісниченко в підручнику «Психологія та педагогіка» виділяє такі види діяльності як спілкування, гра, праця, учіння [8, с.247]. М. Каган розглядає людську діяльність як суб'єктно-об'єктні відносини, відповідно до чого він виділяє перетворювальну, пізнавальну, ціннісно-орієнтаційну та комунікативну діяльність [7].

Ми підтримуємо поділ діяльності на: *спілкування, гру, навчання та працю*. Нас найбільше цікавлять такі види діяльності як навчання та праця, тому зосередимо увагу саме на них.

Дослідженням, аналізом, характеристикою, вдосконаленням навчальної та професійної діяльності фахівців займаються О. Пономарьов, О. Романовський, В. Марігодов, А. Дусавицький, І. Добренко, В. Шадріков, Ю. Кустов, К. Островський, О. Ігнатюк та інші.

Навчання є особливою діяльністю, у якій встановлюються цілі, методи, організація, форми навчальної роботи, що якнайкраще повинні забезпечити формування знань, умінь, навичок і здібностей тих, хто навчається [8, с.249].

Головна мета навчання – засвоєння знань, навичок і вмінь, підготовка до трудової діяльності [11, с.25]. Навчальна діяльність найчастіше здійснюється в процесі навчання в якомусь навчальному закладі. Якщо говорити про процес навчання у вищих навчальних закладах то він реалізує чотири основні функції: освітню, виховну, розвивальну, професійну [17, с.80].

Навчальна діяльність може включати в себе крім власне навчальної діяльності ще й навчання через ігрову діяльність та отримання знань, умінь і навичок у результаті трудової діяльності. Навчальна та виробнича практики чудово демонструють те, як пов'язані між собою навчальна та трудова діяльність. Адже, саме завдяки практикам, навчання здійснюється на основі трудової діяльності.

Навчання – це провідна діяльність студентів. Саме в процесі навчальної діяльності і за допомогою її засобів досягаються основні цілі підготовки фахівців. Вона найбільш інтенсивно впливає на розвиток психічних процесів і властивостей студентів, на здобуття ними професійно важливих знань, умінь, навичок [6, с.109].

М. Дяченко та Л. Кандибович стверджують: «Обсяг навчального навантаження в вузі такий, що необхідні досить сильні мотиви, щоб їх успішно подолати. Без бажання навчатися навчання набуває вигляду ззовні нав'язаної, чужої роботи, яку якось потрібно виконати, щоб досягти мети, яка знаходиться поза навчанням: отримати звання, заробляти і т.д.» [5, с.112].

Зважаючи на вищесказане, можна зробити наступний висновок: процес навчання має бути продуманий таким чином, щоб у студентів з'явилося якомога більше мотивів для власне навчання, причому ці мотиви мають бути досить сильними та стійкими. Тобто навчання має бути цікаве, сучасне, максимально пов'язане з майбутньою професією.

Праця – *трудова діяльність* – специфічна видова поведінка людини, що спрямовується на освоєння та перетворення природних і соціальних сил з метою задоволення потреб, у результаті якої створюються матеріальні й духовні цінності, формується сама людина (особистість, її здібності, розумові та моральні якості, фізичні сили, витривалість тощо) [8, с. 247].

Подібна думка прослідковується в визначенні поняття «праця», яке формулює В. Лозниця: *праця* – цілеспрямована діяльність людини на перетворення й освоєння природних і соціальних сил з метою задоволення потреб, внаслідок якої створюються матеріальні і духовні цінності, формується сама людина [11, с.31].

Із урахуванням того, що нині одним із принципів освіти є «навчання протягом всього життя» проводити чітку межу між навчальною діяльністю та працею не доцільно. А особливо, коли мова йде про трудову діяльність техніків галузі зв'язку, які працюють із апаратурою, яка весь час змінюється, удосконалюється. Навчальна діяльність сприяє трудовій діяльності, робить її більш ефективною та продуктивною і навпаки. У процесі трудової діяльності виникають нові потреби, інтереси, удосконалюється професійна майстерність, утворюються ідеали та переконання, тобто формується освічена особистість.

Психологи розрізняють наступні види праці:

- репродуктивну працю – коли не створюється нічого нового, а відтворюється в кількісному вимірі вже відоме;

- продуктивну працю (працю за алгоритмом) – як у психологічному плані, так і за результатами діяльності передбачає під час відтворення вже відомого внесення елементів новизни, тобто вищий ступінь мислення та якісний результат;

- творчу працю – це створення нового, яке суттєво відрізняється від уже відомого або є таким, якого ще не існувало взагалі [8, с. 247].

Проаналізувавши працю, якою займаються техніки галузі зв'язку, ми дійшли висновку, що вони займаються продуктивною працею, оскільки вони працюють за певним алгоритмом, але в процесі роботи можуть вносити свої корективи, удосконалювати той чи інший процес.

У переважній більшості методичної літератури, яка розглядає процес підготовки студентів до професійної діяльності зазначають недостатній зв'язок між змістом професійної діяльності фахівця та професійною підготовкою фахівця [14, с.12]. Щодо техніків та інженерів різних галузей, зазначено, що психолого-педагогічні проблеми цієї фахової спільності вивчені не достатньо, тому це розуміння структури професійної діяльності інженера не може вважатися однозначним і не має належного відображення в існуючій системі його фахової підготовки у навчальних закладах вищої технічної школи [15, с.12]. Для вирішення цих проблем необхідно вдосконалити освітньо-кваліфікаційні характеристики (ОКХ) та донести їх зміст до викладачів вищих навчальних закладів. Хоча вирішення цієї проблеми є досить складним З. Слєпкань, вказує на існуючу невідповідність між академічним і професійним визнанням сучасного фахівця [16, с.45].

Автори [5] розглядають два типи готовності до діяльності: довготермінова готовність і тимчасовий стан готовності. Тимчасовий стан готовності поділяють на три види: звичайну, підвищену і понижену. Звичайна готовність часто буває у людини перед роботою, до якої

вона вже звикла і до якої в даний час не висувається підвищених вимог. Стан підвищеної готовності викликається новизною і творчим характером роботи, особливим стимулюванням, гарним фізичним самопочуттям і т.д. Понижена готовність може проявлятися в відволіканні уваги, неорганізованості, помилкових діях і т.д. [5, с.10].

Довготермінову готовність непотрібно кожного разу формувати у зв'язку з поставленою задачею, вона діє постійно будучи завчасно сформованою, ця готовність – суттєвий аргумент успішної діяльності. У найзагальнішому вигляді довготермінова готовність є структурою, в яку входять:

- позитивне відношення до того чи іншого виду діяльності;
- адекватні вимогам діяльності, професії риси характеру, здібності, темперамент, мотивація;
- необхідні знання, навички, вміння;
- стійкі професійно важливі особливості сприймання, уваги, мислення, емоційних і вольових процесів [5, с.20].

Нам, у процесі формування готовності до професійної діяльності залишається лише зосередити свою увагу на довготерміновій готовності, оскільки вона є стійкою системою професійно важливих якостей особистості, її досвід, навички, вміння необхідні для успішної діяльності. І на основі неї кожного разу формується тимчасова готовність.

З'ясуємо, яким чином або на основі яких параметрів визначається готовність до професійної діяльності.

В. Марігодов виділяє наступні компоненти в змісті і структурі готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності:

Потрібно-мотиваційний компонент, який проявляється в мотивації, потребах, спонуканнях суб'єкта до професійної діяльності, в наявності тісного зв'язку між системою професійного впливу, що здійснюється, і усвідомленням його мотивів.

Комунікативно-організаційний компонент, який полягає в проявленні комунікативних і організаторських здібностей особистості в діяльності, орієнтації особистості на спільну діяльність, організацію діяльності як оптимальної взаємодії з іншими людьми, готовності приймати управлінські рішення.

Пізнавальний компонент, який являє собою професійні знання особистості.

Морально-орієнтований компонент, який проявляється в моральній зрілості та психологічній готовності особистості до професійної діяльності [12, с.130–147].

Ми вважаємо за доцільне, в змісті готовності до професійної діяльності, виділити лише три компоненти, але які за своєю суттю є більш широкими.

Фізична готовність – це відповідність стану здоров'я, фізичної підготовки специфіці обраної спеціальності.

Розумова готовність – це володіння необхідним теоретичним матеріалом, практичними навичками для виконання того чи іншого завдання в рамках обраної професії.

Психологічна готовність – це здатність нормально реагувати на ситуації, що виникають у процесі трудової діяльності; вміння знаходити вирішення тих чи інших проблем; комунікативні здібності.

Проведений аналіз психологічної, педагогічної та методичної літератури показав, що такі поняття як «діяльність» і «професійна діяльність» є досить чітко визначеними, а от чітких критеріїв визначення готовності до професійної діяльності нині не має. Такі критерії необхідно розробляти для кожної спеціальності окремо.

Література:

1. Ананьев, Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. — Ленинград: ЛГУ, 1969. — 339 с.

2. Винославська, О. В. Психологія: Навч. посіб. / О. В. Винославська, О. А. Бреусенко-Кузнецов, В. Л. З. та ін.; Під ред. О. В. Винославська.— 2-е вид.— Київ: Фірма ІНКІОС, 2009.— 390 с.
3. Гончаренко, С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. —Київ: Либідь, 1997.— 376 с.
4. Гуревич, Р.С. Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах: Монографія / Р. Гуревич. — Вінниця: ТОВ «Планер», 2009. — 410с.
5. Дьяченко, М. И. Психологические проблемы готовности к деятельности / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович.— Минск: БГУ, 1976.— 176 с.
6. Дьяченко, М. И. Психология высшей школы (Особенности деятельности студентов и преподавателей вуза) / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. — Минск: БГУ, 1978.— 320 с.
7. Каган, М. С. Человеческая деятельность (Опыт системного анализа) / М. С. Каган.— Москва: Политиздат, 1974.— 328 с.
8. Колісниченко, Л.А. Психологія та педагогіка: Навчальний посібник / Л. А. Колісниченко, М. В. Артюшина, О. М. К. та ін.; Під ред. Л. А. Колісниченко.— Київ: КНЕУ, 2008.— 408 с.
9. Кон, И. С. Социология личности / И. С. Кон.— Москва: Политиздат, 1967.
10. Леонтьев, А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев.— Москва: Азбуковик, 1977.— 256 с.
11. Лозниця, В. С. Психологія та педагогіка: основні положення. Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. / В. С. Лозниця.— Київ: ЕксОб, 1999.— 304 с.
12. Маригодов, В. К. Педагогика и психология: аспекты активизации творчества и готовности к профессиональной деятельности: Учебное пособие для технических вузов / В. К. Маригодов, С. Е. Моторная. — Севастополь: СевНТУ, 2004.— 170 с.
13. Общая психология / Под ред. А. В. Петровский.— Москва: Просвещение, 1970.— 432 с.
14. Пономарьов, О. С. Модель професійної діяльності фахівця: Текст лекції. / О. С. Пономарьов.— Харків: НТУ «ХП», 2006.— 36 с.
15. Романовський, О. Г. Підготовка майбутніх інженерів до управлінської діяльності: Монографія / О. Г. Романовський.— Харків: Осново, 2001.— 312 с.
16. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: Навч. пос — К.: Вища школа, 2005. — 239 с.
17. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. — К.: «Академвидав», 2006. — 352 с.

В даній статті проаналізовано означення поняття «діяльність». Розкрито суть навчальної та трудової діяльності. Сформульовано критерії визначення готовності до професійної діяльності.

Ключові слова: *діяльність, вид діяльності, навчання, праця (трудова діяльність), готовність до професійної діяльності.*

В данной статье проанализированы определение понятия «деятельность». Раскрыта суть учебной и трудовой деятельности. Сформулированы критерии определения готовности к профессиональной деятельности.

This article has the definition of term «Activity» analyzed. The essence of scientific and working activities is exposed. Also, criterias of definition of readiness for professional activity were formulated